

Broj: 10-37-2361/19
Sarajevo, 17.05.2019.godine

**DOM NARODA
PARLAMENTA FEDERACIJE BIH
n/p Tajnika**

**IZASLANICA DOMA NARODA
PARLAMENTA FEDERACIJE BIH
G-đa. Segmedina Srna**

**VLADA FEDERACIJE BIH
n/p Tajnika**

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
**PARLAMENT FEDERACIJE
SARAJEVO**

Primljeno:	05-06-2019		
Org. jed.	Broj	Priloge	Vrijednost
	05/2-02-	38	1/19

PREDMET: Odgovor na izaslaničko pitanje – dostavlja se
Veza: Akt Tajnika Vlade Federacije BiH broj: 03-05-408-1/2019 od
11.04.2019.godine zaprimljen 12.04.2019.godine

Poštovana/i,

Federalno ministarstvo zdravstva zaprimilo je akt Tajnika Vlade Federacije Bosne i Hercegovine sa izaslaničkim pitanjima na koja se traži odgovor. Naime, uvažena izaslanica u Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, Segmedina Srna na 1. redovitoj sjednici Doma naroda Parlamenta Federacije BiH, održanoj 01.04.2019.godine, postavila je pitanja iz oblasti zdravstva. U svezi s tim, u privitku akta dostavljamo odgovor Federalnog ministarstva zdravstva.

S poštovanjem,

MINISTAR

Doc. dr. Vjekoslav Mandić

Privitak:
- kao u tekstu

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA

BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERAL MINISTRY OF HEALTH

**ODGOVOR
NA IZASLANIČKO PITANJE SEGMEDINE SRNE,
IZASLANICE U DOMU NARODA
PARLAMENTA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

Sarajevo, svibnja 2019. godine

SEGMEDINA SRNA, izaslanica u Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, na 1. redovitoj sjednici Doma naroda Parlamenta Federacije BiH, održanoj 01.04.2019.godine, postavila je sljedeća pitanja:

„Predsjednik Udruge dijaliziranih i transplantiranih bolesnika u FBiH je u svom javnom nastupu jasno istakao da izmjene i dopune Federalnog Zakona o transplantaciji organa i tkiva u svrhu liječenja nisu zaživjele u praksi. Istakao je da očigleno ne postoji interes da se proces transplantacije pokrene s mrtve tačke te da su došli u začarani krug u kojem se prebacuje odgovornost s jedne na drugu instancu. Podsjećajući sve nas moram napomenuti kako su izmjene Zakona krajem prošlog mandata među ostalim uvele takozvani pretpostavljeni pristanak za doniranje organa što znači, da su svi građani uz pristanak obitelji potencijalni donori ako se tokom života pisanim putem ne izjasne protiv toga. Ogromna su očekivanja bila od strane pacijenata kada je u pitanju navedeni Zakon, međutim, nažalost ponovo smo se našli u situaciji da sistemski pokazujemo slabost implementacije stvari od kojih zavise životi ljudi. Više nego jasno da mi imamo stručnjake transplantacije radimo zadnjih 20 godina i ne vidim razloga zašto se ne bi povećavao njihov broj uzimajući u obzir da je za hemodijalizu godišnje FBiH potrebno 36 miliona maraka. Namam namjeru da politiziram ovu temu nego da se svi zajedno uključimo kako bi pomogli da se sistem uspostavi u interesu pacijenata. Stoga postavljam pitanje resornom ministarstvu šta je konkretno problem i ko je odgovoran za opstrukciju implementacije navedenog Zakona te da li postoji Akcioni plan implementacije istog, nosioci konkretne aktivnosti i rokovi i da li mi kao Parlament možemo uraditi bilo šta da dodatno pomognemo i ministarstvu u otklanjanju svih opstrukcija“.

„Moje drugo pitanje, FBiH dobila je Zakon o liječenju neplodnosti biomedicinski potpomognutom oplodnjom 20.06.2018.godine. Federalno ministarstvo zdravstva nedavno je obavijestilo javnost kako je pokrenulo aktivnosti s ciljem formiranja Komisije za primjenu postupaka biomedicinski potpomognute oplodnje, te u više navrata obraćalo kliničkim centrima u FBiH s molbom da predlože članove Povjerenstva. U saradnji s federalnim i kantonalnim ZZO komisija treba da utvrdi prijedlog obima prava na biomedicinski potpomognutom oplodnjom na teret sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja, kao i način formiranja cijene pojedinačnih postupaka biomedicinski potpomognute oplodnje. Navedena će komisija u okviru svojih ovlasti surađivati s nadležnim zavodima zdravstvenog osiguranja te utvrditi opseg prava na liječenje na teret sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja. U roku od 6 mjeseci od dana formiranja komisija bi trebala izraditi smjernice za obavezno liječenje neplodnosti a u smislu definiranja primjerenih metoda biomedicinski potpomognute oplodnje. S obzirom da se faktički primičemo godišnjici od usvajanja Zakona pitam ministarstvo da li je formirana najavljena stručna komisija te da li je počela raditi na smjernicama i kada se može očekivati praktična primjena rješenja iz Zakona. Bez obzira na svu našu ustavnu složenost nevjerovatno je da smo toliko sistematski neefikasni u implementaciji zakonskih rješenja koje su nekima jedina šansa za ostvarivanje roditeljstva. Toliko, zahvaljujem“.

Na postavljena izaslanička pitanja Federalno ministarstvo zdravstva, daje sljedeći

ODGOVOR

1. Zakon o izmjenama i dopunama zakona o transplantaciji organa i tkiva u svrhu liječenja („Službene novine Federacije BiH“, broj 95/17 - u daljem tekstu Zakon) stupio je na snagu prosinca 2017.godine, i umjesto „informiranog pristanka“ uveo „pretpostavljeni pristanak“ kao temeljnu vrijednost donorskog programa bazirnog na darivanju organa i tkiva nakon utvrđene moždane smrti. Nažalost, evidentno je da donošenje Zakona nije rezultiralo povećanjem broja donora. U vrijeme donošenja Zakona, Federalno ministarstvo zdravstva ukazivalo je na činjenicu da samo uvođenje „pretpostavljenog pristanka“, neće odmah omogućiti povećanje broja donora, a što se uostalom nije desilo ni u drugim europskim zemljama u kojim je uveden pretpostavljeni pristanak, ali da će isti zasigurno omogućiti bolničkim koordinatorima jednostavniji i drugačiji pristup obitelji potencijalnog donora.

Iskustva govore da je i drugim evropskim zemljama u kojim je uveden „pretpostavljeni pristanak“ trebalo između tri do pet godina za značajnije povećanje broja donora u odnosu na prethodni period sa informiranim pristankom.

Bitno je istaknuti da rastući broj bolesnika na listama čekanja za transplantacijsko liječenje ne prati dostatan broj raspoloživih organa za presađivanje, kao i da je pomanjkanje organa prepoznato na globalnom nivou i u velikom broju zemalja predstavlja značajan nacionalni javnozdravstveni problem.

Samo donošenje Zakona na podrazumijeva porast broja donora.

Federalno ministarstvo zdravstva kontinuirano provodi aktivnosti na unaprjeđenju programa transplantacijske medicine u Federaciji BiH, s posebnim akcentom na razvoju donorskog programa. Navedene aktivnosti podrazumijevaju čitav niz zakonskih, finansijskih i organizacijskih mjera

S tim u vezi, naglašavamo da je oblast transplantacijske medicine u cjelosti pravno regulirana, kao i da su donijeti svi podzakonski akti koji omogućavaju da se program transplantacije u Federaciji BiH provodi nesmetano i u skladu sa etičkim i stručnim standardima, kao i evropskim smjernicama i EU direktivama.

Kad govorimo o organizacijskim mjerama, ističemo da je u skladu sa važećim propisima kojim je regulirana oblast transplantacije u Federaciji BiH, uspostavljen Centar za transplantacijsku medicinu kao federalna uprava organizacije u sastavu Federalnog ministarstva zdravstva, koja obavlja poslove i zadatke utvrđene člankom 6. Zakona o transplantaciji organa i tkiva u svrhu liječenja („Službene novine Federacije BiH“ br. 75/09 i 95/17). Centar za transplantacijsku medicinu ima važnu ulogu u povezivanju transplantacijskog sustava u organizacionu cjelinu, usklađuje rad donorskih bolnica i transplantacijskih timova i pruža podršku u koordinaciji svih aktivnosti vezanih za uzimanje i presađivanje organa i tkiva u svrhu liječenja.

Također, uspostavljena je i mreža bolničkih koordinatora za uzimanje i presađivanje organa i tkiva u svrhu liječenja, koju čine liječnici, uglavnom anesteziolozi koji imaju ključnu ulogu u prepoznavanju i realizaciji potencijalnih darivatelja organa i tkiva.

Nadalje, u kliničkim zdravstvenim ustanovama postoje educirani timovi osposobljeni za pojedinačne transplantacijske programe, tj transplantaciju bubrega, jetre i rožnice.

Također, ističemo da je Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o transplantaciji organa i tkiva u svrhu liječenja utvrđena obveza jedinica intenzivne njege bolničkih zdravstvenih ustanova da utvrđuju moždanu smrt, kao i da sumnju na moždanu smrt moraju odmah prijaviti Centru za transplantacijsku medicinu.

Međutim, i pored navedenog broj potvrđenih moždanih smrti i dobivenih pristanaka obitelji za darivanje organa i tkiva, kao i broj urađenih transplantacija na

godišnjem nivou je nedovoljan, te nije u mogućnosti odgovoriti naraslim potrebama građana za uslugama transplantacijske medicine.

Kako bi se analizirali uzroci ovakovog stanja i identificirale prepreke sa kojim se bolnički koordinatori susreću u svom radu, te donijele preporuke i mjere neophodne za unapređenje rada koordinatora i razvoj donorskog programa, tijekom 2018. godine održani su sastanci sa bolničkim koordinatorima i menadžmentima zdravstvenih ustanova.

Konstatirano je da i pored činjenice da bolnički koordinatori iskazuju visok stupanj profesionalizma, zainteresiranosti i motivacije za aktivno sudjelovanje u programu transplantacije, broj utvrđenih moždanih smrti i realiziranih donora u proteklom periodu nije zadovoljavajući, a razlozi za to leže u menadžmentima zdravstvenih ustanova koje transplantaciju ne prepoznaju kao jedan od prioritarnih programa. Naime, unapređenje programa transplantacije sa posebnim akcentom na razvoju donorskog programa, nije moguć bez podrške menadžmenta zdravstvenih ustanova i omogućavanja zdravstvenim profesionalcima uključenim u program transplantacije da aktivno sudjeluju u istom.

Slijedom navedenog, Federalno ministarstvo zdravstva je od menadžmenta zdravstvenih ustanova tražilo da bolničkim koordinatorima, koji su imenovani rješenjem federalnog ministra zdravstva, a na prijedlog ravnatelja zdravstvenih ustanova, omogući nesmetan rad i pruži potrebna podrška.

Naglašavamo da razvoj donorskog programa podrazumijeva visoko motivirane i educirane zdravstvene profesionalce uključene u program transplantacije.

S tim u vezi ističemo da Centar za transplantacijsku medicinu od svog osnivanja intenzivno radi na edukaciji zdravstvenih profesionalaca uključenih u program transplantacijske medicine, a sa posebnim akcentom na edukaciji bolničkih transplantacijskih koordinatora. U tom kontekstu ističemo suradnju sa Ministarstvom zdravstva Republike Hrvatske, sa ITN-om Republike Turske, u okviru kojih je omogućeno sudjelovanje stručnjaka iz Federacije na radionicama i tečajevima iz različitih oblasti transplantacijske medicine.

Kako je rano prepoznavanje donora, vođenje donora i razgovor sa obitelji potencijalnog darivatelja organa i tkiva prepoznat kao jedna od ključnih prepreka sa kojom se susreću koordinatori u svom radu, Federalno ministarstvo zdravstva je u suradnji sa Europskom komisijom organiziralo TAIEX radionicu „Donor Detection and Optimal Donor Management“, u rujnu 2018. godine u Sarajevu, a na kojoj su sudjelovali svi bolnički koordinatori iz Federacije Bosne i Hercegovina.

Također, unapređenje programa transplantacijske medicine zahtijeva i postojanja modela financiranja koji će osigurati da svi sudionici ovog programa budu adekvatno stimulirani i potaknuti da ulože svoja stručna, iskustvena znanja i dodatne napore kako bi se broj transplantacija povećao. Naime, transplantacijska medicina prepoznata je kao visokozahtjevna i predstavlja vrhunac suvremene medicine čiji razvoj nije moguć bez visokoeduciranog zdravstvenog kadra koji obavlja transplantacijske postupke sa visokom razinom profesionalne etike i humanosti, ali naglašavamo da je za isto potrebno i priznanje u materijalnom, ali i nematerijalnom smislu.

S tim u svezi Federalno ministarstvo zdravstva i Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije BiH pokrenuli su aktivnosti s ciljem unapređenja modela financiranja programa transplantacijske medicine u Federaciji BiH, koji bi omogućio da dodatna sredstva koja su planirana u tu svrhu budu pravilno alocirana i usmjerena prema neporednim izvršiocima programa transplantacije, a putem zdravstvenih ustanova.

Imajući u vidu činjenicu da međunarodna suradnja i prekogranična razmjena organa značajno povećava izgleda za pravodobno pronalaženje organa za visokourgentne bolesnike kao i mogućnost pronalaska organa za visokosenzibilizirane pacijente, Federalno ministarstvo zdravstva je prema Ministarstvu civilnih poslova Bosne

i Hercegovine u više navrata u razdoblju od 2010. godine do danas pokretalo inicijativu za pokretanje aktivnosti sa državne razine za pristupanje Bosne i Hercegovine Eurotransplantu.

Ističemo i da je Zastupnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine na 22. Vanrednoj sjednici održanoj 21.11.2017. godine usvojio sljedeću Inicijativu: „Zastupnički dom Parlamenta FBiH upućuje inicijativu prema Ministarstvu civilnih poslova BiH, kako bi u skladu sa svojim ovlastima pokrenuli aktivnosti na državnom nivou sa ciljem stvaranje uvjeta za priključenje BiH Eurotransplantu, obzirom da član Eurotransplanta može biti samo država BiH.“

Nažalost, i pored navednog, od strane Ministarstva civilnih poslova BiH do danas nismo zaprimili informaciju glede navedene inicijative.

Također, ističemo da Protokol o suradnji u području transplantacijske medicine koji je Federalno ministarstvo zdravstva potpisalo prosinca 2017.godine sa Ministarstvom zdravstva Republike Hrvatske s cijem da se posebno vulnerabilnoj grupi pacijenata iz Federacije Bosne i Hercegovine, omogući dostupnost metoda liječenja transplantacijom solidnih organa (jetra i srce) na načelu reciprociteta, nije moguće implementirati bez prethodno potpisanog Bilateralnog sporazuma između države Bosne i Hercegovine i Eurotransplanta.

Naglašavamo i ovom prilikom da sve organizacijske, financijske i druge mjere koje se provode u cilju unapređenja programa transplantacije neće za rezultat imati povećanje broja donora, ukoliko iste ne budu praćene kontinuiranim radom na podizanju svijesti javnosti o značaju doniranja i transplantacije organa.

Donorski program nije moguće razvijati bez visoke društvene odgovornosti, solidarnosti i pozitivnog stava javnost spram doniranja organa.

Javne kampanje o značaju doniranja organa i tkiva su nezaobilazne u procesu informiranja i educiranja javnosti o značaju doniranja organa i tkiva, kao i da je u iste potrebno uključiti sve zainteresirane relevantne subjekte koji mogu doprinijeti širenju i promicanju ideje donorstva, uključujući i Parlament Federacije Bosne i Hercegovine.

S tim u svezi Federalno ministarstvo zdravstva je u suradnji sa Udrugom dijaliziranih i transplantiranih bolesnika FBiH i Donorskom mrežom u BiH, je 8. svibnja 2019.godine pokrenulo kampanju pod nazivom „Za život-PričajPodržiPodijeli“. Cilj kampanje je informirati javnost o značaju doniranja i transplantacije organa u svrhu liječenja, kao i potaknuti na razmišljanje da će svima, statistički, prije zatrebati organ, nego što ćemo biti u prilici da za života ili nakon smrti darujemo organ.

Pored navedenog, Federalno ministarstvo zdravstva provodi aktivnosti na obilježavanju Europskog dana doniranja organa, te aktivno sudjeluje u svim aktivnostima koje nevladin sektor, odnosno udruge pacijenta i strukovne udruge provode u u cilju promocije donorstva i edukacije javnosti o značaju doniranja organa i tkiva.

Također, s tim u svezi ističemo da je Federalno ministarstvo zdravstva u prijedlogu proračunskih sredstava za 2020.godinu planiralo sredstva u iznosu 300.000,00 KM za provođenje aktivnosti na podizanju svijesti javnosti o značaju doniranja organa i tkiva u svrhu liječenja.

Dakle, unapređenje i razvoj programa transplantacijske medicine, a što podrazumijeva razvoj donorskog programa, kao i razvoj pojedinačnih programa transplantacije, nije moguć bez sustavnih ulaganja i konsenzusa struke i zdravstvene politike o transplantaciji kao nacionalnom javnozdravstvom interesu.

2. Glede drugog pitanja, koje se odnosi na Zakon o liječenju neplodnosti biomedicinski potpomognutom oplodnjom („Službene novine Federacije BiH“, broj: 59/18), treba istaći da je na temelju članka 19. stavak 5. Zakona federalni ministar zdravstva imenovao Povjerenstva za primjenu postupka biomedicinski pomognute

oplodnje, Rješenjem broj: 02-37-1221/19 od 26.02.2019.godine.

Povjerenstvo je prvi sastanak održalo dana 11.04.2019.godine.

Na navedenom sastanku, a sukladno zakonu, usuglasilo je tekst Poslovnika o radu Povjerenstva za primjenu postupaka biomedicinski potpomognute oplodnje.

Na održanom sastanku, dogovoren je slijed aktivnosti, okvirni rokovi za pojedine aktivnosti, kao i način rada i komuniciranja tijekom izrade prijedloga pojedinih akata.

Kao prioritetni zadatak Povjerenstvo je utvrdilo izradu smjernica za obvezno liječenje neplodnosti, a u smislu definiranja primjerenih metoda biomedicinski pomognute oplodnje.

Naime, sukladno naprijed citiranom zakonu Povjerenstvo je dužno u roku od šest mjeseci od dana formiranja, izraditi navedene smjernice, a koje će, uz prethodnu suglasnost federalnog ministra zdravstva, biti objavljene na web stranici Federalnog ministarstva zdravstva, s ciljem osiguranja transparentnog informiranja javnosti.

Također, kao jedan od prioritetnih zadataka, definirana je i izrada prijedloga Pravilnika o bližim uvjetima prostora, medicinsko-tehničke opreme i sustava kvalitete koje moraju ispunjavati zdravstvene ustanove za provedbu postupaka biomedicinski pomognute oplodnje, kao i postupak verifikacije, a sukladno članaku 9. stavak 2. Zakona.

Napominjemo da je Povjerenstvo svjesno da je korisnicima usluga biomedicinski potpomognute oplodnje prioritetno utvrditi opseg prava na biomedicinski pomognutu oplodnju na teret sredstava obveznog zdravstvenog osiguranja.

Naime, sukladno članaku 59.Zakona opseg prava na biomedicinski pomognutu oplodnju na teret sredstava obveznog zdravstvenog osiguranja, način formiranja cijene pojedinačnih postupaka biomedicinski pomognute oplodnje se donosi na prijedlog Povjerenstva i Zavoda zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine, a u suradnji sa kantonalnim zavodima zdravstvenog osiguranja.

Međutim, da bi se pristupilo izradi navedenog akta, neophodno je utvrditi naprijed spomenute smjernice, te uvjete glede prostora, medicinsko-tehničke opreme i sustava kvalitete koje moraju ispunjavati zdravstvene ustanove za provedbu postupaka biomedicinski pomognute oplodnje, kao i postupak verifikacije, kao preduvjete za formiranja cijene pojedinačnih postupaka biomedicinski pomognute oplodnje, te utvrđivanje opsega prava na teret sredstava obveznog zdravstvenog osiguranja.

Iz naprijed navedenih razloga Povjerenstvo je zaključilo da će intenzivirati svoje aktivnosti, a kako bi se što prije donijeli provedbeni akti koji će omogućiti implementaciju Zakona.